

El finançament filantròpic, clau en la investigació contra el càncer els últims anys

- La Fundació "la Caixa" i l'Associació Espanyola Contra el Càncer han col·laborat en l'elaboració de la segona edició de *Compromesos amb la recerca en càncer*, informe sobre l'estat de la investigació i la innovació en aquest camp al nostre país en el període 2016-2020.
- Pel que fa al finançament, l'informe destaca el paper de les entitats filantròpiques, que continuen augmentant de forma significativa el seu suport al sistema i ja han triplicat el valor de la seva inversió entre el 2015 i el 2020 (126 %).
- En l'àmbit del finançament de projectes d'innovació, l'entitat pública que més contribueix és el Centre per al Desenvolupament Tecnològic Industrial (CDTI), en la modalitat de préstec. Les entitats filantròpiques també han incrementat el finançament de projectes de transferència en càncer.
- Espanya lidera, juntament amb el Regne Unit i els Països Baixos, el rànquing de projectes sobre càncer en el programa marc H2020. El nostre país és també el que més fons de l'European Research Council (ERC) capta per a projectes de recerca oncològica. La majoria es concedeixen a investigadors en estudi *advanced* i molts menys en *starting*, cosa que denota un perfil «envellit» de la comunitat científica espanyola pel que fa a investigació en càncer. Amb relació al gènere, el percentatge de dones que coordinen un projecte ERC és encara molt baix, tan sols un terç del total.
- El sistema sanitari espanyol continua contribuint molt activament a la recerca clínica, amb un creixement substancial en el nombre d'assajos clínics duts a terme. Tot i que la prevalença del patrocini privat continua sent alta (68 %), s'han incrementat els assajos clínics independents. També s'observa una distribució per fases més equilibrada i intervencions més diverses: encara predominen els assajos en fases 2 i 3, però han augmentat els assajos clínics en fases inicials.

Madrid, 28 de novembre de 2022. La directora general de la [Fundació Científica de l'Associació Espanyola Contra el Càncer](#), Isabel Orbe, i el director de l'Àrea

de Relacions amb Institucions de Recerca i Salut de la [Fundació "la Caixa"](#), **Ignasi López**, han presentat avui a CaixaForum Madrid la segona edició de l'informe *Compromesos amb la recerca en càncer*, elaborat per totes dues institucions.

Segons dades de l'OMS, el càncer ja és la causa principal de mort al món: el 2020 es van atribuir a aquesta malaltia gairebé 10 milions de defuncions, és a dir, pràcticament 1 de cada 6 de les que es van registrar. Molts casos es poden curar si es detecten a temps i es tracten de la manera apropiada, per la qual cosa es fonamental investigar per aconseguir prevenir aquesta malaltia, detectar-la de manera precoç i tractar-la adequadament. Amb l'objectiu d'analitzar i entendre l'evolució del sistema espanyol de recerca en càncer, totes dues entitats han donat [continuïtat a l'informe que van impulsar el 2018 amb dades del 2007 al 2016](#) i han analitzat la situació de la recerca i la innovació oncològica en el període 2016-2020.

L'informe, amb assessoria científica de l'Associació Espanyola d'Investigació sobre el Càncer (ASEICA), utilitza dades públiques, proporcionades per les tres agències nacionals: l'Agència Estatal d'Investigació (AEI), l'Institut de Salut Carlos III (ISCIII) i el Centre per al Desenvolupament Tecnològic Industrial (CDTI). En l'àmbit privat, es recullen les dades de l'Associació Espanyola de Bioempreses (AseBio), i també de les entitats filantròpiques principals.

Tot i que la despesa general en R+D+i ha recuperat els nivells del 2010, l'1,41 % actual del PIB dedicat per Espanya a recerca queda lluny del 2 % que establia per al 2020 el Pla Estatal per a la Investigació Científica i Tècnica i d'Innovació 2017-2020. Espanya és el país amb menys creixement de la despesa en R+D en termes de PIB de tots els països de referència, amb un lleuger increment de l'1,36 % al 1,41 % els últims 10 anys.

Pel que fa al finançament de la recerca oncològica en concret, l'informe apunta que el finançament per part de les entitats filantròpiques és el que va augmentar més entre el 2015 i el 2020, fins a assolir els 140 milions d'euros (126,5 % de variació entre 2015-2017 i 2018-2020). El finançament públic nacional, que hi ha dedicat 347 milions d'euros els últims 5 anys, ha presentat un lleuger augment en el període 2018-2020. D'altra banda, la captació de fons europeus s'ha recuperat el 2019 i el 2020, amb valors propers als de l'any 2017. Entre el 2015 i el 2020, els fons europeus van suposar una aportació de 205 milions en aquest àmbit.

Espanya s'ha consolidat amb el temps com un dels països més competitius en atracció de fons europeus per a recerca en oncologia, tant en nombre de projectes com en import finançat (per nombre d'habitants), i ha demostrat també una gran capacitat de lideratge en el programa [Horizon 2020](#), en el qual els investigadors espanyols han estat coordinadors en més del 70 % de les seves participacions, la ràtio més alta del panel.

Pel que fa a la innovació, el suport públic d'aquest capítol en càncer a Espanya es mostra majoritàriament en forma de préstecs a través del CDTI (amb més del 80 % del finançament reemborsable), la qual cosa situa en una posició de desavantatge les empreses innovadores d'Espanya davant de les d'altres països, que tenen més accés a subvencions. Les nostres empreses pateixen així un sobreendeutament que limita el seu creixement en un sector que, a més, té un risc molt alt en fases primerenques. Tanmateix, el 2020 s'observa un canvi de tendència gràcies als fons europeus Next Generation i als programes Missions Grans Empreses i Neotec.

Sí que s'observa l'increment en el finançament de projectes de transferència en càncer per part de les entitats filantròpiques, amb un punt d'inflexió important a partir dels anys 2018 i 2019, que coincideix amb l'obertura i la consolidació de convocatòries competitives en innovació i transferència per part d'algunes de les entitats filantròpiques, com per exemple, precisament, l'Associació Espanyola Contra el Càncer i la Fundació "la Caixa".

El finançament públic de projectes de R+D empresarial es concentra en càncers més prevalents en què el desenvolupament tecnològic en diagnòstic i tractament està més avançat, com el càncer colorectal (32,7 %) i de pròstata (7,9 %). El finançament públic en recerca bàsica se centra en tumors del sistema nerviós central (11,7 %) i leucèmia (11,3 %), tots dos amb menys prevalença entre la població i en els quals el sistema d'innovació i transferència es troba menys desenvolupat.

Una recerca de qualitat no sempre alineada amb les necessitats clíniques

Amb tot, la investigació a Espanya continua demostrant que «fa més amb menys». El nostre país té grups de recerca en càncer de gran qualitat, cosa que es reflecteix en el fet que els nostres investigadors continuen involucrats en el 3 % del treball publicat en l'àmbit científic a escala mundial, que encara són entre els 10 països que publiquen més sobre càncer i que aconsegueixen una especialització més gran (des del 2016, el 4 % de tota la recerca a Espanya està relacionada amb el càncer).

Tot i l'evolució positiva de la seva capacitat per publicar en revistes d'alt impacte, el sistema espanyol sembla que ha acabat la fase d'expansió en aquests indicadors en l'última dècada (com passa en la majoria de sistemes) si ens comparem amb altres sistemes com la Xina o l'Índia, que estan en ple creixement de la seva producció científica.

De manera semblant al que passa a la resta del món, la recerca a Espanya per tipus de càncer presenta una dedicació més gran al colorectal, el de pulmó, el de mama, el melanoma i els càncers no sòlids, com els limfomes o el mieloma.

En els càncers amb supervivències més baixes, l'impuls de la investigació translacional i clínica està per sota de les necessitats dels pacients. Els càncers de pulmó, pàncrees, fetge, estómac i esòfag són els cinc tipus de càncer que representen el 38,3 % de la mortalitat anual per càncer al nostre país, però només disposen del 17,7 % de tot el finançament públic i del 21,8 % de tots els assajos clínics duts a terme a Espanya.

Una investigació clínica creixent i necessària

El repte actual en oncologia consisteix a accelerar l'accés a nous tractaments. Per això, és fonamental que es facin assajos clínics. En aquest sentit, el sistema sanitari espanyol continua contribuint molt activament a la recerca clínica. Tot i que el creixement en volum d'assajos va ser més substancial entre el 2010 i el 2016, Espanya ha crescut aquests últims 5 anys més que qualsevol altre dels altres països analitzats (>35 % el 2015-2019, comparat amb el 2010-2014). Amb tot, està per darrere dels Països Baixos i França en assajos clínics per habitant.

Espanya presenta una prevalença clara dels assajos de patrocini privat, si bé aquesta prevalença comença a disminuir (el 77 % el 2010 i el 68 % el 2019), ja que ens els últims 4 anys es verifica un augment dels assajos clínics independents (el 2019, per exemple, l'ISCIII va posar en marxa una convocatòria d'assajos clínics independents).

En paraules d'Ignasi López: «A la Fundació "la Caixa" estem convençuts que la recerca en càncer és el millor camí per reduir l'impacte de la malaltia. Per aconseguir l'avanç cap a tractaments i tècniques més avançades, oferim suport continuat a centres de referència com el Vall d'Hebron Institut d'Oncologia o el Centre Nacional d'Investigacions Oncològiques. A més, impulsem el talent emergent i els projectes d'investigació bàsica, clínica i translacional de més

qualitat a través de les nostres convocatòries d'[ajuts a la investigació i la innovació](#)».

D'altra banda, Isabel Orbe, directora general de la Fundació Científica de l'Associació Espanyola Contra el Càncer, assenyala que «la nostra organització treballa per corregir les desigualtats en l'accés als resultats de la investigació i portar-los directament al pacient. Per això cal invertir en tumors amb supervivència baixa i en càncers poc freqüents, millorar l'entorn laboral dels investigadors i potenciar la seva presència en projectes internacionals. Per tot això, dediquem bona part del nostre esforç a aconseguir que els nostres investigadors tinguin les eines necessàries i puguin participar en estudis d'alta qualitat i liderar-los, mitjançant [ajuts](#) com els de Cancer Grand Challenges, iniciativa fundada pel Cancer Research UK i el National Cancer Institute dels Estats Units, que estan pensats per al desenvolupament internacional de la carrera dels nostres investigadors, cosa que beneficiarà els nostres pacients».

La tipologia d'intervenció dels assajos clínics de patrocini privat a Espanya és molt similar a la d'altres països estudiats, amb la majoria dels assajos dedicats a investigar fàrmacs, tot i que estan guanyant rellevància altres tipologies d'assajos clínics, com els de productes etiquetats com a «biològics», «procediments» i «radiació».

El perfil dels assajos clínics de patrocini privat també és similar al d'altres països del nostre entorn, amb una representació bastant equilibrada de fases de la investigació clínica. Així mateix, i directament relacionat amb el desenvolupament del sistema espanyol en l'última dècada, s'observa el creixement d'assajos en fase 1 respecte de l'any 2010. Els assajos clínics independents presenten una predominança més gran en fases inicials i sense fase (observacionals, d'aparells). Espanya presenta una distribució per fases en l'última dècada amb alguna preferència pels assajos en fase 2 i 3, tot i que aquesta tendència s'està revertint a favor d'assajos en fases inicials i sense fase.

Un relleu generacional necessari per a la sostenibilitat del sistema

L'informe no percep una millora significativa del lideratge femení ni de l'entrada de joves que liderin projectes en l'àmbit de la recerca oncològica. En aquest sentit, l'espanyol és un sistema «envellit» en què és difícil consolidar el talent investigador, cosa que posa en perill la sostenibilitat del sistema a llarg termini.

Ho demostra també el fet que la major part del finançament és captat per categories sènior. Si bé els investigadors espanyols són molt competitius en les

convocatòries de l'[European Research Council](#) (ERC), ho són especialment en els ajuts *advanced* i no *starting*, al contrari del que passa, per exemple, als Països Baixos.

Més informació:

Àrea de Premsa de la Fundació "la Caixa"

Andrea Pelayo: 618 126 685 / apelayo@fundaciolacaixa.org

<https://prensa.fundacionlacaixa.org/es/>

@FundlaCaixaCAT #CaixaResearch

Departament de Comunicació de l'Associació Espanyola Contra el Càncer

Esther Díez

Responsable de Comunicació

esther.diez@contraelcancer.es

Tel.: 900 100 036

Mòbil: 667 113 616

Twitter [@_Esther_Diez](#)